

FOTOS: MICHAEL BO RASMUSSEN, BAGHUSET

Mødet med **MINUCHIN**

Den verdenskendte familieterapeut Salvador Minuchin var for nylig i Danmark. Det gav mulighed for et interview om et område, han har præget i næsten to menneskealdre.

■ Læg ærefrygten fra dig!

Det råd fik jeg, inden jeg i juni 2009 skulle interviewe Salvador Minuchin. Muligheden var opstået i forbindelse med det sommerbesøg, han aflagde i Danmark. Han skulle give en todages workshop i Aalborg – og da han nærmer sig 88 år, havde han på forhånd antydnet, at dette nok blev hans sidste optræden på dansk grund. Det gjaldt altså om at smede.

Men naturligvis frem for alt gribe muligheden, fordi den argentisk-amerikanske familierapeut er en gigant på sit område, og fordi han efter et halvt århundrede på den faglige bane stadig er i bevægelse, fornyr sig, forholder sig. Ja, i usvækket grad er en uomgængelig figur for familierapien i hele den vestlige verden.

Så at lægge ærefrygten bort ...

Imidlertid er vi jo, få spørgsmål inde i interviewet, langt forbi beklemmelsen og midt i historien. I hans egen, den der handler om, hvordan han via arbejdet med kriminelle børn i Harlem trådte ind i familieområdet, og i den større historie, den om pionererne på området, om fagets udvikling. Og er nået til samtalens første hvilepunkt: Hvordan Minuchin ser familierapiens position i dag. Et enkelt spørgsmål, som karakteristisk nok udløser et anderledes nuanceret svar:

- Familierapi i dag har udviklet sig forskelligt i forskellige lande. Så man kan ikke sige: Hvor er familierapi? Man kan fx sige: Hvad er familierapi i de skandinaviske lande? I Danmark, Norge og Sverige er det det samme spørgsmål om indflydelse af narrativister. Narrativisterne er ikke vigtige i Italien. Italien, fra Rom og sydpå, er meget stærkt influeret af systemiske personer. Mauricio Andolfi og flere andre ... Jeg husker ikke alle navnene, men de er alle systemiske terapeuter. Boscolo og Cecchin havde herredømmet i Milano, men det er ikke en særlig signifikant gruppe, fordi en mere væsentlig gruppe er en systemisk gruppe – der er fire af dem i Rom og en i en anden by i det vestlige Italien – jeg kan ikke huske ...

- I Spanien har narrativisterne efter min mening ikke haft nogen indflydelse overhovedet. I Kina er der ikke narrativister, systemisk terapi udvikler sig i Hongkong og Kina. I

Taiwan er den største indflydelse Virginia Satir. Så det er umuligt at besvare spørgsmålet, hvor familierapien er i dag.

Plejefamilie for *familien* –

I mødet med familier bliver det ofte pointeret, at det er vigtigt med en ressourcefokuseret tilgang. Hvad er Minuchins holdning til det?

- Jeg synes vitterlig, at det er svært. I det øjeblik man indlader sig på at arbejde med det sociale system, træder man ind i en politisk arena, hvor der er mange kræfter i spil – finansielle kræfter, de mennesker, som skaffer institutionerne penge osv. De bureaukratiske institutioner forandrer sig ikke, men skaber et system oven på et andet og oven på et andet ... det er ligesom når man kigger på et billede og ser, at der er et andet billede under dette billede.

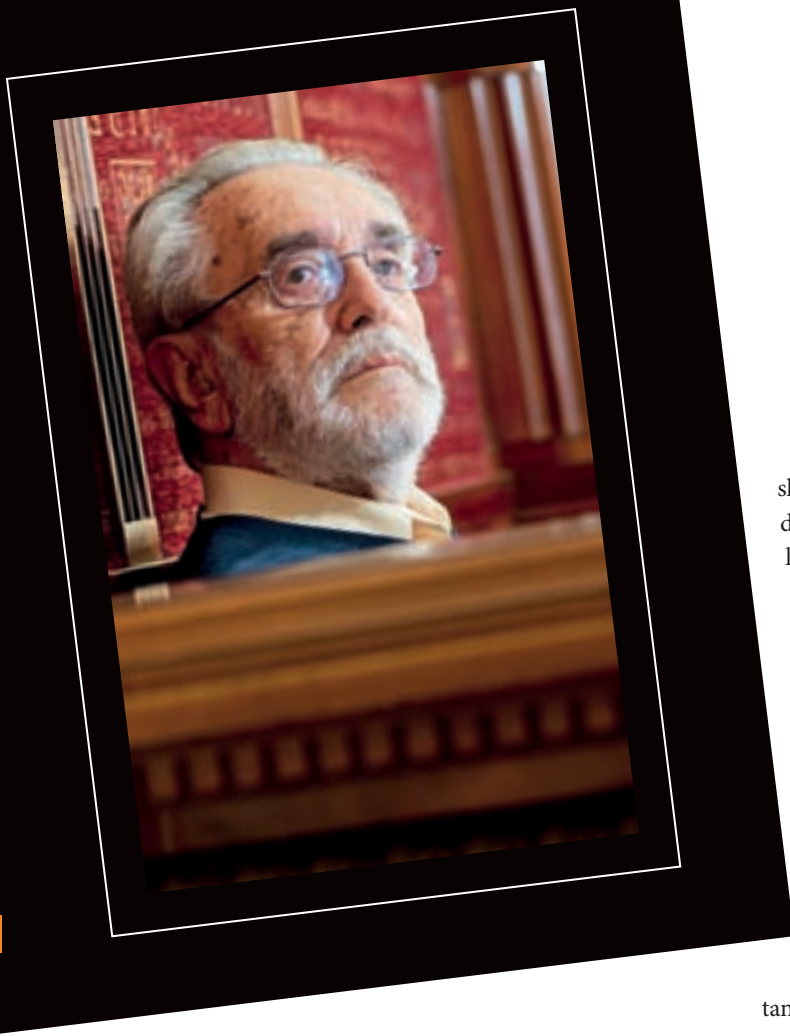
- Når man indlader sig på at arbejde med sociale instanser, arbejder man i et politisk system, som er meget svært at flytte rundt på. Og generelt er familierapeuter jo ikke politiske eksperter. For at arbejde med sociale systemer skal man kunne arbejde på mange niveauer: På niveauer for politiske systemskift, på niveauet for organisatoriske skift. Man bliver nødt til at skabe en ny tilgang, når man ser en familie ...

- Når vi arbejder med plejefamilier, er det en anderledes måde at arbejde på, end når vi arbejder med institutioner for adfærdsvanskelige, kriminelle børn, eller når vi arbejder med sociale og politiske instanser.

- Vi kommer med et systemisk perspektiv, men du arbejder aldrig ved hjælp af et systemisk perspektiv. Et systemisk perspektiv er grundlaget, det teoretiske grundlag, man kommer indenfor med – men du arbejder aldrig med systemer, du arbejder med individer, du arbejder med sætninger, sprog. Du arbejder med ganske diminutive skridt, som er kumulative, og det er akkumulationen af skridt, som giver resultater.

- Arbejder jeg med plejefamilier, så vil jeg have, at plejefamilien bliver plejefamilie for *familien*, ikke for *barnet*. Det kræver, at jeg skal lære plejefamilierne, hvordan de skal arbejde, og det betyder, at socialrådgivere vil påstå, at jeg træ-

>

- > der ind i deres territorium, at jeg træder dem over tærne. Jeg kan ikke udtale mig om, hvordan man skal gøre det i Danmark, men jeg ved, hvordan man gør det i USA.

Et stærkt udsagn

- Efter min mening er al terapi polemisk, og alle familier tager fejl!

Udsagnet står stærkt, men kalder unægtelig på tre spørgsmål: Er det summen af et fagligt livs erfaringer, at alle familier tager fejl???

- De kommer og siger: "Vi er sikre på, vi er sikre på, at det er dem, vi er." Og psykologen siger altid: "Nej, I tager fejl. I er mere end det, I siger. I ved det bare ikke. I er mere, I er rigere end den måde, som I har udviklet jer på." Og så er spørgsmålet, hvordan terapeuten siger til familiemedlemmerne: "Der er veje, I er gået, der er stadig spor inden i jer og denne anden vej ... I har mange forskellige identiteter." Så min terapi går ud fra, at alle arbejder på baggrund af den eksperimentelle antagelse om, at vi har én identitet, fordi vi bliver specialister i en bestemt måde at være på. Opgaven i terapi er at få adgang til tilgængelige alternativer til rejsen.

- Og det er, hvad de løsningsorienterede forsøger at gøre, når de siger: "Lad os forestille os, at vi en dag vågner og tingene er anderledes". Og det er det, som Michael White også gør, når han siger: "Har du en alternativ historie?" Så vi be-

skæftiger os med det samme begreb, præsenteret i en anden ramme. Det, som terapeuten gør, som den strukturelle familierapeut gør, er at udforske forskellige dele af familien, og det, som jeg gør i min firetrinsmodel, er at beskrive, hvad jeg gør. Jeg har to-tre konsultationer, hvor jeg udforsker fire forskellige områder.

De fire trin

Hvad er de fire trin, de fire områder?

Minuchin: - I den første konsultation siger jeg til familien, at jeg fokuserer på "ip" – den identificerede patient. Og jeg fokuserer på, hvilke styrker der er, hvilke færdigheder. Jeg ser på søskende og siger, at I virker som om, I er værre end "ip". Hvordan kan det være, at det er ham, der er "ip" og ikke jer. Jeg udfordrer tanken hos familien om, at "ip" er "ip".

- Al min terapi er en terapi af forvirring. Forvirring er det modsatte af vished, så jeg arbejder den første halve time med at give familierne mange forskellige etiketter, "ip'er" i stedet for, at "ip" er patienten; moderen er patienten, faderen er patienten, parret er patienten. Således forsyner jeg dem med et mangfoldigt i stedet for et enkeltstående fokus. Det er, hvad jeg gør, i første trin – det er et trin, som siger: "Den opfattelse, at du ved og kan placere, hvem "ip" er, er forkert"

Efter et kvarter til en halv time henvender jeg mig til de voksne i familien og siger: "Jeg stiller jer nu et meget underligt spørgsmål, og jeg vil have, at I forstår, at det er et underligt spørgsmål; men kan I forestille jer, hvordan I har bidraget til at fastholde "ip", din hustru etc. i denne rolle." Og så siger jeg: "I to taler sammen, og så lytter jeg."

- Dette er i virkeligheden, hvad enhver systemisk terapeut gør, men nu har jeg altså skabt en formel. Og ved slutningen af den første konsultation har jeg udfordret det symptomatiske stempel og har insisteret på, at familien ser på et fælles ansvar, som de har for at opretholde giftigheden.

- Jeg siger så, at vi mødes i næste uge eller i morgen eller i overmorgen, og så laver vi noget andet. Jeg siger: "I børn skal sidde her og lytte, I og jeg skal være et publikum, og jeres forældre skal fortælle, hvordan deres forældre har givet dem briller, som gør, at de ser verden på mærkelige måder." Jeg starter med faderen eller moderen og siger: "Jeg lagde mærke til i går, at du er bla bla bla – at du er sensitiv over for farer. Hvornår begyndte du at være følsom over for farer, og hvilken stemning i din familie skabte denne orientering? Begynd med at fortæl-

” Efter min mening er al terapi polemisk, og alle familier tager fejl!

”

le mig, hvad familiesammensætningen var, da du blev født; hvordan udviklede du dig, og du har 15 minutter til at fortælle det.” Så det er en snæver beretning om fortiden, som bidrager til karakterdannelse og så gør jeg det bagefter med din ægtefælle. Og så siger jeg til børnene: ”Vidste I det?”

Det er det tredje trin.

- I det fjerde trin siger jeg til børnene: ”Nu har I set, at vi ved meget mere om familien.” Nogle gange siger jeg til børnene, at jeg også inddrager familiens terapeut, og jeg samler dem for at skabe et familiekort, som de kan køre tværs over, hvor der er harmoni. Under processen skaber jeg mange skift omkring, hvem patienten er – til at starte med kan det være hustruen, så bliver det ægtemanden, det bliver faderen, det bliver en kombination af fader, moder og barn.

I de tre timer, jeg har, bliver personerne virkelig desorienteret, fordi visheden udfordres og jeg siger hele tiden: ”Kan du hjælpe din mand til at blive mildere, til at blive blød. Du siger, at han er aggressiv, ikke forstår dig.” Og jeg siger til den 14-årige: ”Din far forstod ikke dette som 14-årig, og når han henvender sig til dig, henvender han sig til dig på måder, som er snævre, men du er så smuk, så besnærende, så klog, at du har alle kvalifikationer til at kunne forandre din far – at gøre ham til en mand, som forstår en 14-årig.” Der er et konstant skift i placeringen af magt.

Slægtskab med Michael White

Flere gange under samtalen vender vi tilbage til den narrative tilgang og frem for alt til Michael White. Om ham siger Minuchin, at ”han var i top”, og at han som praktiker og terapeut for små børn ikke havde sin ligemand.

- Jeg har været sammen med ham fem eller seks gange og fornemmede slægtskab med ham i den prosociale position, han havde. Ikke kun i forhold til aboriginerne (Australiens urbefolkning, red.), sammen besøgte vi en gruppe, som arbejdede med immigranter, latino familier i Californien, og det var et meget interessant arbejde.

- Og hans sprog, jeg blev altid distraheret af hans sprog. Han talte, som om han læste op af Shakespeare, og jeg læste aldrig Shakespeare. Så der var noget ved den måde, hvor-

på han fremførte tingene for mig, som var for intellektuelle for mig. Jeg tror, at jeg er meget mindre intellektuel, end han var. Da jeg læste hans bøger, syntes jeg om hans teorier. Jeg læste Foucault i mange år, og jeg forstod aldrig helt hans teori.

- Efter min mening er det at udvikle en holdning, som er socialt proaktiv, korrekt. At omsætte denne tilgang til en interventiv metode med familier er ukorrekt. Det er et skift fra at arbejde med et stort univers til at arbejde med små sociale grupper, som har en forhistorie og en bestemt måde at relatere til hinanden på. Så teorien, som udvikledes, og som blev omsat til en familimetode, er en teori til at redde mennesker fra plattenslageri.

- Men altså, på de punkter, hvor jeg er uenig med Michael White, er det ikke så meget i praksis. Jeg har en anden praksis, men jeg syntes om det, han gjorde ... Skal man skære det ind til benet, så synes jeg, at Michael White svigtede fa-

>

- > milien som et væsentligt element i menneskers liv. Jeg fremsatte ideen om, at familierterapi er en måde, hvorpå mennesker kan guides til at hele hinanden. Så jeg har en etisk tilgang til familien. Jeg påstod, at familiemedlemmer er ansvarlige for skaden; de er ansvarlige for helingen. Derfor gør jeg mennesker ansvarlige, og problemet i min tilgang er, hvordan jeg kan gøre mennesker ansvarlige uden at kaste skyld. Og det kan jeg.

Et moralsk standpunkt

*Hvad ville du sige, hvis du skulle beskrive din praksis i dag?
Hvad synes du er påkrævet?*

Minuchin: - Jeg flytter mennesker til at acceptere deres ansvar i deltagelsen i giftige måder at relatere til hinanden på. Jeg flytter mennesker til at placere sig selv i relationer, som er helende relationer, og således består min tilgang primært i at ændre den måde, hvorpå mennesker relaterer til hinanden på. Til dette formål anvender jeg sproget.

- Man kan ikke fritage mennesket for ansvar ... Altså, jeg var socialist, jeg deltog i frihedsbevægelser, og jeg mener, at vi skal acceptere vort ansvar. Radikale teoretikere tænker på denne måde, men de tænker med henblik på at arbejde med større systemer. Bateson var på denne måde, og Bateson forstod ikke mennesker. Bateson var ikke psykolog, forstod aldrig mennesker, men han forstod økologiske fænomener; han forstod den måde, hvorpå ting påvirker hinanden, hvorpå hesten og græsset er forbundet, således at de er nødt til at finde ud af, hvordan de kan være i harmoni. Sådanne personer er uundværlige. Bateson ville aldrig udføre terapi, fordi det at udføre terapi var forkert, da det ændrer omgivelserne, før omgivelserne kan studeres.

- Jeg ser teoretisk på det, så jeg har et moralsk standpunkt i forhold til familierterapi. Og i mine øjne fjerner den narrative metode noget fra det menneskelige system – noget, som er meget vigtigt i det menneskelige system. Jeg mener, at det menneskelige system udvikles i en proces af indbyrdes 'joining, caring and kicking'.

Mener Minuchin så, at den nye narrative metode passer med ændringen af familier? At familierne falder fra hinanden, og at der måske ingen er, der tager ansvar?

- Det ved jeg ikke, om de gør, men i teorien beskæftiger den sig ikke med forbindelsen mellem mennesker og de mange forskellige måder, hvorpå mennesker påvirker hinanden. Så det er en kognitiv tilgang,

og i den forstand er det mere lig psykoanalyse end systemisk terapi. Ja, den narrative metode er en kognitiv tilgang.

- Sandheden er, at du ikke kan ændre kognitive systemer uden at ændre relationer. En fuldstændig teoretisk misforståelse – du kan ikke ændre kognitive systemer uden at ændre relationelle systemer ...

- - -

Selv om Minuchin kan lyde skråsikker, når han taler om 'Sandheden', så træder han alligevel ydmygt ud af interviewet. Jeg har undervejs bedt om hans bud på, hvad det vil sige at være 'ekspert'. Sidste gang lyder svaret:

- Jeg tror ikke, folk forstår, hvad ekspertise er. Ekspertise betyder, at personen forstår uvished. Ekspertise betyder ikke uvished, ekspertise betyder, at man forstår uvished, at man forstår mange forskellige måder at være på.

Eva Søndergaard, privatpraktiserende psykolog

